

דוח שנתי 59 לשנת 2008 (06 מאי 2009)

המשרד להגנת הסביבה

תקציר

הפעלתם של טלפונים אלחוטיים וסלולריים, מערכות קשר ואנטנות לשידורי רדיו וטלוויזיה יוצרת קרינה אלקטרומגנטית בתדרי רדיו. מערכות כאלה מופעלות באמצעות מוקדי שידור. כל מוקד שידור שמשדר וקולט אותות בשטח מסוים מסביבו נקרא תא. כדי לכסות את השטח כולו נדרשת פריסה רחבה של מוקדי השידור. כיום מפעילות חברות הרט"ן (החברות הסלולריות) כ-7,000 מוקדי שידור ברחבי הארץ.

עיקרי הממצאים

בביקורת הקודמת צוין כי עוד באוקטובר 1998 הכין המשרד טיוטה ראשונה לחוק הקרינה הבלתי מייננת. ביקורת המעקב העלתה כי בדצמבר 2005 התקבל בכנסת "חוק הקרינה הבלתי מייננת, התשס"ו-2006" שנכנס לתוקף בינואר 2007. ביום 19.1.09 פורסמו תקנות מכוח חוק הקרינה ללא סימן ג' בגלל התנגדותו של שר התקשורת, מר אריאל אטיאס, לדרישתה של ועדת הפנים והגנת הסביבה לאסור בתקנות להקים מקורות קרינה במרפסות גג.

בביקורת הקודמת נמצא כי אין תקן רשמי מיוחד להגנה על הציבור מפני חשיפת יתר לקרינה בלתי מייננת הנוצרת בעת השימוש במערכות תקשורת תאית (סלולרית). ביקורת המעקב העלתה כי ביוני 2002 נכנסו לתוקף תקנות הגנת הצרכן (מידע בדבר קרינה בלתי מייננת מטלפון נייד), התשס"ב-2002, שבהן נקבעה רמת הקרינה המרבית המותרת מטלפון נייד.

בביקורת הקודמת נאמר כי הגידול הרב במספר מוקדי השידור בארץ חיזק את הצורך לקבוע תקני בטיחות שיפורטו בהם עצמות הקרינה המותרות במוקדי שידור ומרחק הבטיחות הנדרש ביניהם ובין גופים אחרים בסביבה. ואולם עד מועד סיום הביקורת הקודמת לא הסתיימו ההליכים לקביעת התקן. ביקורת המעקב העלתה כי **עדיין לא נקבעו ספי בטיחות בתקנות.**

בספטמבר 2004 קיבלה הממשלה החלטה בדבר הקמת מרכז לחקר השפעת הקרינה על בריאות הציבור. ביקורת המעקב העלתה כי **עד אוקטובר 2008 לא הוקם המרכז.**

בפברואר 2006 התקיימה בבנוונטו (Benevento) שבאיטליה ועידה של הוועדה הבין-לאומית לבטיחות אלקטרומגנטית. במסמך הסיכום של הוועידה הומלץ על צעדים שיש לנקוט כדי להקטין את הסיכונים ואת ההשפעות המזיקות מחשיפה לשדות חשמליים, מגנטיים ואלקטרומגנטיים על פי עקרון הזהירות המונעת. ביקורת המעקב העלתה כי אף אחד מהגופים העוסקים בקרינה אלקטרומגנטית בארץ לא דן במסמך זה.

בביקורת הקודמת נאמר כי המועצה הארצית לתכנון ולבנייה (להלן - המועצה הארצית) הורתה בדצמבר 1996 על הכנת תכנית מתאר ארצית לתקשורת (להלן - תמ"א 36). עד מועד סיום הביקורת הקודמת לא ניתן תוקף לתמ"א 36 החלקית. בביקורת המעקב נמצא כי במאי 2002 אישרה הממשלה תכנית מתאר ארצית מס' 36 בנושא פריסת מתקני שידור סלולריים, ובדצמבר 2007 החליטה המועצה להעביר תיקון לתמ"א 36 הנקרא תמ"א 1.36. בעוד שתמ"א 36 קובעת מסלול רישוי אחיד לכל מתקני השידור, ללא הבחנה בגודלם, רמת הקרינה הנובעת מהם ומידת השפעתם על הנוף,

מחלקת תמ"א 1א36 את נושאי הרישוי לשלושה מסלולים לפי גודלם והשפעתם, תוך יידוע הציבור ושיתופו בהליכי התכנון. עד אוקטובר 2008 לא אושרה תמ"א 1א36.

בביקורת הקודמת נאמר כי כוח האדם המקצועי באגף לבטיחות קרינה במשרד מצומצם ביותר (שני עובדים בלבד), כך שאין ביכולתו לקיים פיקוח ובקרה שוטפים על החברות המפעילות את מוקדי השידור. ביקורת המעקב העלתה כי כיום מטפל בנושא ראש אגף מניעת רעש וקרינה במשרד ועובדת מינהלית המסייעת לו; זה כשנתיים אין תקן למרכז בטיחות קרינה במחוז תל אביב, ומשרת הממונה על קרינה בלתי מייננת - מתקני תקשורת (ארצי), שהתפנתה במאי 2007, אוישה בינואר 2009.

הביקורת הקודמת העלתה כי הבדיקות והמדידות הנדרשות בעת טיפול בבקשה להפעלה של מוקד שידור נעשות בידי מומחים שהסמיך ראש אגף מניעת רעש וקרינה במשרד, המועסקים בחברות חיצוניות הממומנות על ידי חברות הרט"ן (חברות סלולריות). בנסיבות אלה עלול להיווצר ניגוד עניינים בין מחויבותם של המומחים לממונה ובין מחויבותם לחברות המפעילות אותם. ביקורת המעקב העלתה כי את הבדיקה השנתית ממשיכות לעשות חברות חיצוניות במימון חברות הרט"ן (חברות סלולריות), והמשרד אינו מקיים בדיקה מדגמית של תוצאות המדידות, כדי לבחון את אי-תלותם של המודדים בחברות המפעילות אותם.